

Bruxelles, 18.11.2013
COM(2013) 791 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU
privind punerea în aplicare a Programului energetic european pentru redresare

{SWD(2013) 457 final}
{SWD(2013) 458 final}

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

privind punerea în aplicare a Programului energetic european pentru redresare

I. PROGRESELE ÎNREGISTRATE PRIVIND PUNEREA ÎN APLICARE A PROGRAMULUI

Programul energetic european pentru redresare (PEER)¹ acordă sprijin financiar unor proiecte selectate, de o importanță strategică deosebită, în trei domenii ale sectorului energetic: conexiunile de gaze naturale și energie electrică, energia eoliană offshore, precum și captarea și stocarea dioxidului de carbon. Prin cofinanțarea acestor proiecte, programul contribuie la îndeplinirea de către Uniunea Europeană a obiectivelor pe care aceasta și le-a stabilit în cadrul politicii sale energetice și de combatere a schimbărilor climatice: securitatea aprovizionării și diversificarea surselor de aprovizionare cu energie, realizarea și buna funcționare a pieței interne de energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Cea mai mare parte a bugetului disponibil a fost alocată unui număr de 59 de promotori și 61 de proiecte în cadrul următoarelor subprograme: infrastructură pentru gaze naturale (1 363 milioane EUR), infrastructură pentru energie electrică (904 milioane EUR), energie eoliană offshore (565 milioane EUR) și captarea și stocarea dioxidului de carbon (1 000 milioane EUR). În ansamblu, până la sfârșitul anului 2010 au fost adoptate decizii de finanțare și au fost încheiate acorduri de grant în valoare totală de 3 833 milioane EUR, reprezentând 96,3 % din bugetul total al PEER. Suma de 146,3 milioane EUR, care nu a putut fi angajată pentru proiecte în aceste sectoare până la termenul limită, și anume 31 decembrie 2010, a fost realocată unui nou mecanism de finanțare, și anume Fondul european pentru eficiență energetică (EEEF)², ale cărui obiective centrale sunt investițiile în eficiența energetică și în energia din surse regenerabile.

De la data publicării raportului pentru anul precedent [COM(2012) 445 final], implementarea PEER a continuat să progreseze. Un număr considerabil de proiecte au fost finalizate până în prezent; altele sunt în grafic și vor fi operaționale în curând. Prezentul raport oferă informații privind situația de la data celui mai recent raport (august 2012) din punct de vedere calitativ, precum și date referitoare la plățile și dezangajările efectuate de la începutul programului și până în iunie 2013. De asemenea, raportul oferă o prezentare generală a situației actuale și a evaluării intermediare a EEEF (a se vedea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei).

(1) Povești de succes

Infrastructurile pentru gaze naturale și energie electrică

Din perspectiva politicii energetice, programul a reușit să îmbunătățească modul de funcționare a piețelor interne de gaze naturale și energie electrică. El contribuie la sporirea capacităților interconexiunilor și la asigurarea unei mai bune integrări între vestul și estul Uniunii. Programul ajută unele state membre, în principal statele baltice și pe cele din Peninsula Iberică, să îndeplinească obiectivul de 10 % în ceea ce privește interconectarea rețelelor de energie electrică. De asemenea, a creat capacități suplimentare de stocare în statele membre periferice și în Europa Centrală și de Est. Programul a contribuit la finalizarea

¹ Regulamentul (CE) nr. 663/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 de stabilire a unui program de ajutor pentru redresare economică prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte în domeniul energiei, JO L 200, 31.7.2009, p. 39.

² Regulamentul (UE) nr. 1233/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 decembrie 2010 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 663/2009, JO L 346, 30.12.2010, p. 5.

unei rețele de conducte de gaze cu flux bidirecțional în Europa și la respectarea formulei N-1 din cadrul standardului privind infrastructura, în conformitate cu Regulamentul privind securitatea aprovizionării³.

Proiectele de implementare a fluxului reversibil de gaze naturale, din Europa Centrală și de Est, sunt finalizate și funcționale și au permis evitarea unei crize a alimentării cu gaze naturale în perioada valului de frig din februarie 2012.

Consolidarea interconexiunilor, atât pentru rețelele de gaze naturale, cât și pentru cele de energie electrică, a contribuit la integrarea pieței interne. Cele mai importante exemple sunt următoarele: interconexiunile rețelilor de gaze naturale pe coridorul Africa-Spania-Franța; interconexiunile rețelilor de energie electrică între Portugalia și Spania, care contribuie la dezvoltarea pieței iberice de energie electrică; interconexiunile rețelilor de energie electrică între Regatul Unit (Deeside) și Republica Irlanda (Meath), în scopul creării unei piețe regionale între Regatul Unit și Irlanda; și interconexiunile rețelilor de energie electrică în regiunea Mării Baltice și integrarea lor în piața Nord Pool.

Energia eoliană offshore

Datorită sprijinului PEER, acordat în vederea furnizării și a instalării de structuri de fundație inovatoare și de generatoare cu turbine eoliene, s-a asigurat instalarea primelor parcuri eoliene offshore de mare capacitate (400 MW), aflate la distanță mare de țărm (peste 100 km) și în zone cu ape adânci (peste 40 m). Astfel, sumele alocate în cadrul PEER au jucat un rol esențial în obținerea împrumuturilor necesare de la consorțiile bancare în vederea definitivării formalităților financiare pentru proiectele selectate pe coasta germană și pe cea belgiană ale Mării Nordului. Acțiunea PEER pentru proiectul Thornton Bank din Belgia s-a finalizat în septembrie 2011, iar în toamna anului 2010 în rețeaua germană s-a introdus deja energie electrică generată de instalații eoliene offshore cofinanțate prin PEER.

În domeniul integrării în rețea a energiei eoliene offshore, cofinanțarea prin PEER s-a dovedit esențială pentru decizia finală de investiție privind proiectul „Kriegers Flak – Soluția rețelei combinate” (Kriegers Flak-Combined Grid Solution), din Marea Baltică. Acest proiect emblematic este prima legătură offshore utilizată atât drept conexiune a parcurilor eoliene offshore la rețea, cât și ca interconexiune transfrontalieră. Proiectul va utiliza echipament inovator pentru linii de înaltă tensiune în curent continuu cu sursă reglabilă de tensiune (HVDC VSC) și constituie un prim element important în dezvoltarea modulară a unei rețele offshore.

Per ansamblu, o analiză mai aprofundată a impacturilor PEER a fost prezentată într-o evaluare intermediară independentă⁴ realizată în 2011. Se pare că, prin demararea unor lucrări de construcții și a unor achiziții de echipamente și elemente fabricate intermediare, programul are deja un impact semnificativ asupra economiei reale.

Câteva proiecte au fost deja finalizate, iar multe altele sunt în grafic, existând totuși unele cazuri unde implementarea proiectelor nu este tocmai facilă, acestea derulându-se mai lent decât se planificase inițial, după cum se prezintă în capitolele următoare. Contextul economic s-a dovedit a fi deosebit de dificil pentru subprogramul privind captarea și stocarea dioxidului de carbon.

(2) LECȚII ÎNVĂȚATE

PEER este primul exemplu de sprijin pe scară largă acordat sectorului energetic din bugetul UE și gestionat prin intermediul granturilor directe către întreprinderi.

³ Regulamentul (UE) nr. 994/2010 din 20 octombrie 2010, JO L 295, 12.11.2010.

⁴ http://ec.europa.eu/energy/evaluations/doc/2011_eepr_mid_term_evaluation.pdf.

Totuși, în pofida progreselor înregistrate, sectorul a întâmpinat câteva obstacole structurale în calea implementării.

Integrarea în rețea a energiei eoliene offshore a înregistrat un succes parțial, în ciuda unor dificultăți tehnice care nu au fost încă soluționate de companiile energetice. În general, statele membre nu s-au dovedit suficient de proactive în aplicarea cu succes a PEER. Cooperarea insuficientă dintre autoritățile naționale de reglementare (ANR) poate crea în unele cazuri mari incertitudini pentru promotori în ceea ce privește potențialul comercial. Acest aspect este deosebit de important pentru unele proiecte noi de energie eoliană offshore.

O problemă comună a celor trei subprograme este cea generată de complexitatea și durata procedurilor de acordare a autorizațiilor. La elaborarea noului Regulament (UE) nr. 347/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2013 privind liniile directoare pentru infrastructurile energetice transeuropene⁵, Comisia a luat în considerare aceste dificultăți, precum și lecțiile învățate odată cu punerea în aplicare a PEER. Acest regulament conține dispoziții pentru accelerarea procedurilor de acordare a autorizațiilor, stabilind un termen de trei ani și jumătate pentru adoptarea deciziei de acordare a autorizațiilor și sporind transparența și participarea publicului. De asemenea, include prevederi vizând elaborarea de măsuri de stimulare normativă și acordarea de asistență financiară în caz de necesitate.

În plus, proiectele de infrastructură s-au confruntat cu dificultăți în ceea ce privește accesul la finanțare pe termen lung în condiții competitive. Aceasta rămâne o problemă importantă. Propunerea Comisiei privind mecanismul Conectarea Europei (MCE)⁶, un fond transsectorial pentru infrastructură, are scopul de a acorda sprijin proiectelor pentru a-și asigura pachetul de finanțare necesar și de a contribui la ducerea lor la bun sfârșit. Deficiențele în materie de viabilitate comercială ale proiectelor de importanță europeană vor fi remediate cu ajutorul granturilor MCE. Mai mult, instrumentele financiare din cadrul MCE au menirea de a ajuta promotorii de proiecte să acceseze finanțările pe termen lung necesare pentru proiectele lor, prin implicarea unor noi categorii de investitori (fonduri de pensii și de asigurări) și prin atenuarea anumitor riscuri. Inițiativa de emitere de obligațiuni pentru finanțarea de proiecte, unul dintre instrumentele financiare propuse în cadrul MCE, a fost deja pusă la dispoziția promotorilor de proiecte în cadrul unei faze-pilot, utilizându-se resursele bugetare disponibile din bugetul 2007-2013. Prima obligațiune pentru finanțarea de proiecte a fost lansată în iulie 2013, cu sprijinul Băncii Europene de Investiții, partenerul Comisiei la această inițiativă, alte operațiuni fiind așteptate ulterior, în cursul anului 2013.

Conform intenției inițiale, finanțarea PEER a făcut posibilă demararea rapidă a proiectelor CSC. Totuși, după cum se știa încă de la începutul programului, finanțarea PEER nu a fost niciodată destinată acoperirii costurilor operaționale și de investiții foarte ridicate ale proiectelor CSC. Prețul scăzut al carbonului în cadrul schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) a făcut ca, pe termen scurt și mediu, rentabilitatea tehnologiilor CSC să fie neatractivă. În plus, contextul economic actual îngreunează accesul proiectelor la finanțarea suplimentară de care au nevoie. Așadar, subprogramul CSC se confruntă cu incertitudini majore, care riscă să compromită implementarea cu succes a acestuia.

Schimbul de cunoștințe privind CSC este esențial pentru reușita acestei tehnologii. În cadrul subprogramului CSC al PEER, s-a creat rețeaua proiectelor CSC, în vederea schimbului de experiențe și de bune practici. Aceasta este prima rețea de schimb de cunoștințe la nivel mondial de acest tip, iar membrii săi (proiecte CSC din cadrul PEER și proiectul Sleipner din Norvegia) lucrează împreună și elaborează ghiduri de „bune practici”. De asemenea, rețeaua a

⁵ JO L 115, 25.4.2013, p. 39.

⁶ Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a mecanismului Conectarea Europei, COM(2011) 665.

publicat rapoarte privind lecțiile învățate prin implementarea proiectelor în ceea ce privește stocarea CO₂, implicarea publică și autorizarea.

În ceea ce privește viitorul captării și stocării dioxidului de carbon (CSC), la 27 martie 2013 Comisia a adoptat o comunicare [COM(2013) 180 final] în care reafirma: *„Este necesar un răspuns urgent al politicii la provocarea principală care constă în a stimula investițiile în demonstrarea CSC, pentru a verifica dacă instalarea ulterioară a tehnologiei și construcția infrastructurii pentru CO₂ sunt fezabile. Prin urmare, primul pas în această direcție este asigurarea demonstrării cu succes a CSC la scară comercială în Europa, fapt care ar confirma viabilitatea tehnică și economică a CSC ca măsură rentabilă de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectoarele energetic și industrial.”*

Odată cu publicarea Comunicării privind CSC a fost deschisă o consultare publică ce s-a desfășurat până la 2 iulie și a primit peste 150 de răspunsuri⁷. În cursul acestei toamne, Comisia va publica o sinteză a răspunsurilor, împreună cu contribuțiile individuale, pe pagina web a consultării publice⁸.

(3) ETAPE URMĂTOARE PENTRU PROIECTE

În afară de proiectele deja finalizate, proiectele în curs de desfășurare se pot clasifica în două categorii principale: proiecte care sunt în grafic, în cazul cărora ar trebui continuat sprijinul financiar, și proiecte care nu progresează în mod corespunzător și în cazul cărora Comisia va lua decizia de a-și retrage sprijinul.

În cazul a opt proiecte importante de infrastructură, beneficiarii nu au fost în măsură să adopte o decizie finală de investiție (FID) sau să pună în aplicare proiectul conform calendarului inițial. În cazul unuia dintre ele, HVDC Hub, promotorul a fost de acord să abandoneze proiectul. În cazul altor două proiecte (Aberdeen offshore wind și Gravity Foundations), se preconizează că în cursul următoarelor șase luni se va lua decizia finală de investiție. În ceea ce privește proiectul Cobra Cable, Comisia caută în prezent să obțină asigurări că se va adopta FID până la mijlocul anului 2016, iar dacă nu se va întâmpla acest lucru, Comisia ar putea rezilia acordul de finanțare.

Așadar, Comisia ar putea adopta decizii de retragere a sprijinului financiar pentru patru proiecte de gaze naturale (ITGI Poseidon, Nabucco, Galsi și proiectul de implementare a fluxului reversibil din România). Cu toate acestea, retragerea sprijinului financiar nu înseamnă că aceste proiecte de gaze naturale nu s-ar putea califica drept proiecte de interes comun (PIC)⁹ pentru Europa în contextul punerii în aplicare a liniilor directe privind infrastructurile TEN-E.

În ceea ce privește cele șase proiecte demonstrative CSC, în cazul unuia dintre ele acțiunea PEER se va finaliza în octombrie 2013 (Compostilla), trei au fost abandonate, iar finalizarea celorlalte două este puțin probabilă fără eforturi financiare suplimentare și substanțiale din partea statelor membre și/sau a sectorului respectiv.

Comisia a informat oficial în scris companiile vizate de procesul de retragere a sprijinului.

Documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezentul raport cuprinde situația actuală a fiecărui proiect.

⁷ http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs_en.htm

⁸ http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs_en.htm

⁹ Comisia a adoptat o primă listă a proiectelor de interes comun la 14 octombrie 2013, prin intermediul unui regulament delegat.

EEEF este operațional începând cu luna iulie 2011. Prezentul raport este însoțit de un document de lucru specific al serviciilor Comisiei conținând un raport de evaluare intermediară.

II. SITUAȚIA GLOBALĂ

La sfârșitul anului 2012, 20 din 61 de proiecte erau deja pe deplin finalizate din punct de vedere tehnic, iar beneficiarilor li s-a plătit suma totală de 1,416,970,178,64 EUR (iunie 2013).

Rata plăților rămâne scăzută, confirmând dificultățile întâmpinate în planificarea unor proiecte atât de mari și de complexe. Într-adevăr, complexitatea tehnologiilor vizate, în special în ceea ce privește integrarea în rețea a energiei eoliene offshore și CSC, dificultățile cu care se confruntă autoritățile publice, atât la nivel guvernamental, cât și la nivel de reglementare, în furnizarea unui cadru normativ adecvat, lipsa acceptării publice, precum și dificultățile legate de aspectele de mediu și de achizițiile publice au constituit provocări suplimentare pentru promotorii de proiecte. În plus, procedura de acordare a autorizațiilor constituie cauza multor întârzieri.

În momentul de față, fonduri necheltuite în valoare de 42 de milioane EUR au fost recuperate de la proiectul CSC german. S-au dezangajat 12 milioane EUR aferente proiectelor de infrastructură pentru energie electrică și gaze naturale care au fost abandonate. Acest lucru se explică parțial prin faptul că costurile finale sunt inferioare costurilor estimate inițial.

1. Infrastructura pentru gaze naturale și energie electrică

În cadrul subprogramului pentru infrastructură al PEER, se acordă sprijin unui număr de 44 de proiecte în trei domenii majore de activitate.

Proiectele sunt implementate de operatorii de transport și de sistem (OTS) din fiecare stat membru sau de promotorii proiectelor. A fost angajat un quantum de 2 268 milioane EUR, din care, până la sfârșitul lunii iunie 2013, se efectuaseră plăți către beneficiari în quantum de aproximativ 777 milioane EUR, adică 34,25 % din total. Plățile sunt condiționate de angajamentul ferm al promotorilor de a implementa proiectul printr-o decizie finală de investiție.

Proiectele acoperă trei domenii de activitate:

- Proiecte vizând infrastructura și capacitățile de stocare pentru gaze naturale: infrastructura de transport și comerț cu gaze naturale pe teritoriul UE necesită un grad mai mare de integrare prin realizarea conexiunilor lipsă dintre statele membre. Ar trebui urmărită în continuare o și mai mare diversificare a surselor de energie și a rutelor energetice ale UE, inclusiv pentru gaz natural lichefiat (GNL).
- Proiecte pentru implementarea fluxului reversibil de gaze naturale: în perioada crizei alimentării cu gaze naturale dintre Rusia și Ucraina din 2009, majoritatea statelor membre din centrul și estul Europei au rămas fără gaz nu din cauza lipsei de gaze naturale în Europa, ci din cauza faptului că infrastructurile existente nu erau echipate corespunzător din punct de vedere tehnic pentru a putea asigura fluxul de gaze naturale și în sens invers, adică de la vest la est. Finanțarea PEER a oferit sprijin pentru depășirea acestei dificultăți, iar acum sunt instalate infrastructuri cu flux reversibil în Europa Centrală și de Est.
- Proiecte de infrastructură pentru energie electrică: integrarea unei cantități tot mai mari de energie electrică din surse regenerabile variabile presupune investiții uriașe în infrastructuri noi. Mai mult, există încă state membre care sunt „insule energetice”, deoarece sunt slab conectate cu statele vecine și cu piața internă de energie.

1.1 Progrese înregistrate până în prezent

Până în prezent au fost finalizate 19 dintre cele 44 de proiecte, față de 13 finalizate până la începutul anului 2012. În **sectorul energiei electrice** au fost finalizate 4 proiecte. Celelalte 8 proiecte progresează corespunzător și se preconizează că unele dintre ele vor fi finalizate până în 2014. În **sectorul gazelor naturale** au fost finalizate 15 proiecte; 13 se derulează conform calendarului. Majoritatea proiectelor de interconectare și de implementare a fluxului reversibil din Europa Centrală și de Est au fost finalizate (10 din 15 proiecte). Fondurile PEER au contribuit la asigurarea finanțării necesare proiectelor, permițându-le să devină operaționale fără întârzieri. Astfel, au fost îmbunătățite siguranța și fiabilitatea rețelei de gaze naturale, au fost sporite securitatea aprovizionării și diversificarea și au fost înlăturate blocajele critice.

Merită menționate următoarele exemple: fondurile PEER au asigurat derularea proiectului de dezvoltare a conductei de gaze naturale Larrau, prin modernizarea rețelelor de gaze naturale spaniole (stația de comprimare Vilar de Arnedo, gazoductul dintre Yela și Vilar de Arnedo) și franceze (Béarn Artery). Securitatea aprovizionării în regiune și concurența pe piață vor fi astfel sporite, iar piața iberică de gaze naturale va fi mai bine integrată în cea europeană.

Finalizarea în 2011 a celor două interconexiuni ale rețelelor de energie electrică dintre Portugalia și Spania, în regiunile Douro și Algarve, a contribuit la conectarea la sursele regenerabile de energie. Fondurile PEER au contribuit semnificativ la modernizarea și extinderea rețelei portugheze și, prin urmare, la creșterea capacităților de schimb cu Spania.

De asemenea, fondurile PEER au sprijinit crearea primei interconexiuni a rețelelor de energie electrică între Irlanda și Marea Britanie. Contribuind la creșterea capacităților de interconectare a rețelelor de energie electrică și permițând eventuala integrare a energiei eoliene offshore, această interconexiune a sporit securitatea aprovizionării și diversificarea surselor de energie în Irlanda.

Trei proiecte PEER din regiunea Mării Baltice vizează îmbunătățirea funcționării pieței interne de energie și asigurarea unor condiții de concurență echitabile. Când vor fi finalizate, aceste proiecte vor contribui substanțial la o mai bună securitate a aprovizionării, permițând comerțul cu energie electrică și reducând nevoia de importuri a regiunii.

Totuși, în pofida progreselor semnificative înregistrate, patru proiecte din sectorul gazelor naturale se confruntă cu întârzieri majore, care ar putea determina abandonarea acestora:

- concurența dintre **proiectele Nabucco** și **TAP** (acesta din urmă neacoperit de PEER) în ceea ce privește ruta finală de transport pentru resursele de la Shah Deniz s-a încheiat în favoarea TAP. Decizia Consorțiului Shah Deniz va avea un impact asupra grantului PEER;
- printr-o decizie din 18 mai 2013, compania algeriană de gaze naturale a hotărât să amâne, pentru a treia oară, decizia privind construcția gazoductului dintre Algeria și Italia (proiectul Galsi). Prin urmare, acest proiect sprijinit de PEER a fost întârziat semnificativ. După cinci ani de proceduri, autorizațiile pentru construcția proiectului nu au fost încă acordate, iar acordurile comerciale pentru aprovizionarea cu gaze naturale nu au fost încă încheiate;
- proiectul ITGI Poseidon întâmpină dificultăți în asigurarea surselor de gaze naturale necesare pentru a-i susține construcția;
- în final, proiectul de implementare a fluxului reversibil din România, care include și conectarea sistemului de „tranzit” de gaze naturale la sistemul național de gaze naturale, înregistrează întârzieri majore. Totuși, acest proiect este esențial pentru dezvoltarea ulterioară a pieței gazelor naturale în România și în regiunea Europei de Sud-Est.

În cazul tuturor acestor proiecte cu întârzieri majore și cu progrese insuficiente, Comisia a trimis promotorilor de proiect scrisori de avertizare cu privire la anulare.

1.2 Concluzii

S-au înregistrat progrese substanțiale în ceea ce privește proiectele de infrastructură pentru energie electrică și gaze naturale. Marea majoritate a proiectelor (40 din 44) sunt fie finalizate, fie în derulare. În cazul anumitor proiecte, data finală a implementării a fost prelungită (a se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei).

PEER contribuie în mod concret la îmbunătățirea funcționării pieței interne, prin realizarea interconexiunilor între regiunile din vestul și cele din estul UE și prin creșterea securității aprovizionării în țările și regiunile vizate. Se înregistrează evoluții semnificative: proiectele de implementare a fluxului reversibil au fost finalizate și funcționează, fiind evitată, astfel, o criză a alimentării cu gaze naturale cu ocazia celui mai recent val de frig, din februarie 2012. Proiectele de energie electrică ce beneficiază de sprijin dau un puternic impuls realizării pieței interne. Proiectele privind rețelele de energie electrică vor contribui la absorbția energiei electrice obținute din surse regenerabile. Se înregistrează progrese în realizarea unei infrastructuri energetice la nivel european, datorită fluidizării rețelelor și integrării progresive a „insulelor energetice”, cum ar fi cele trei state baltice, Peninsula Iberică, Irlanda, Sicilia și Malta.

În prezent, se preconizează că majoritatea celor 25 de proiecte aflate în derulare vor fi finalizate în cursul anilor 2013-2014 și că numai câteva dintre ele se vor prelungi până în 2017. Restul proiectelor, cele care se confruntă cu dificultăți grave, ar putea fi abandonate până la sfârșitul lui 2013.

Multe dintre întârzierile și dificultățile întâmpinate de unele proiecte ar fi putut fi evitate dacă s-ar fi prevăzut implicarea din timp a ANR și a ACER. Aceasta este o lecție învățată, pe care Comisia a luat-o în considerare în procesul de evaluare și identificare a proiectelor de interes comun în cadrul MCE.

2. Proiecte privind energia eoliană offshore (OWE)

Subprogramul pentru energie eoliană offshore al PEER cuprinde nouă proiecte în două domenii principale de activitate:

- sprijin pentru testarea pe scară largă și pentru fabricarea și instalarea de turbine și fundații offshore inovatoare;
- sprijin pentru dezvoltarea de soluții modulare pentru integrarea în rețea a unor capacități mari de producție de energie eoliană.

Printre beneficiarii granturilor se numără societăți dezvoltatoare de proiecte, societăți de inginerie, producători de energie din surse regenerabile și operatori de transport și de sistem (OTS). A fost angajat întregul pachet financiar alocat în cadrul PEER, în cuantum de 565 de milioane EUR, iar la sfârșitul lunii iunie 2013 plățile pentru cele nouă proiecte totalizau 204 milioane EUR.

2.1 Progrese înregistrate până în prezent

Din cele nouă proiecte, unul a fost finalizat cu succes (**Thornton Bank**). Alte trei proiecte progresează corespunzător, iar finalizarea lor este preconizată pentru 2013-2014. Durata altor proiecte s-ar putea prelungi până în 2016-2017 (Gravity Foundations), 2017-2018 (Aberdeen, Krieger Flak), 2019 (Cobra Cable) și vor necesita monitorizarea îndeaproape de către Comisie.

Proiectul Cobra Cable (legătura dintre Danemarca și Țările de Jos) a înregistrat întârzieri semnificative, iar partenerii – operatorii de transport și de sistem danezi și olandezi – mai așteaptă încă aprobarea din partea autorităților de reglementare pentru investițiile necesare sau autorizațiile pentru ruta cablului. În urma primirii scrisorii de avertizare cu privire la anulare din partea Comisiei, partenerii și-au reînnoit eforturile și au obținut de la autoritățile lor de reglementare acordul pentru un proces care ar trebui să se concretizeze într-o aprobare din partea autorității de reglementare în aprilie 2014. În prezent, Comisia încearcă să obțină asigurări din partea partenerilor cu privire la principalele etape care vor trebui finalizate înainte de a se permite adoptarea FID după sfârșitul anului 2013.

Unul dintre proiecte, HVDC Hub, va fi abandonat de comun acord cu beneficiarul, din cauza întârzierilor care continuă să se acumuleze și a modificării și reducerii semnificative a sferei de aplicare.

2.2 Progrese înregistrate până în prezent pe sectoare

2.2.1 Turbine și structuri offshore (șase proiecte)

Datorită granturilor PEER, s-a asigurat instalarea primelor parcuri eoliene offshore de mare capacitate (400 MW) aflate la distanță mare de țărm (peste 100 km) și în zone cu ape adânci (peste 40 m). Astfel, fondurile PEER au jucat un rol esențial în obținerea, pentru proiectele selectate, a împrumuturilor necesare de la consorțiile bancare în vederea definitivării formalităților financiare.

Acțiunea PEER pentru proiectul Thornton Bank din Belgia a fost finalizată în septembrie 2011. Trei dintre proiectele de parcuri eoliene din Germania se află deja în faza de instalare offshore. Se preconizează că două dintre ele vor fi finalizate până la sfârșitul anului 2013, iar cel de-al treilea până la sfârșitul anului 2014. În toamna anului 2010, în rețeaua germană s-a introdus deja pentru prima dată energie electrică generată de instalații eoliene offshore cofinanțate prin PEER. Progresele înregistrate în implementarea acestor proiecte sunt satisfăcătoare, însă există unele întârzieri față de planificarea inițială, cauzate în principal de întârzierile în garantarea conexiunii la rețea. Cel de-al patrulea proiect de parc eolian offshore din Germania, vizând producerea și instalarea de fundații bazate pe gravitație, a fost reprogramat în urma unor întârzieri majore în procesul de autorizare. Se preconizează că acesta va fi finalizat în totalitate până în 2017.

Proiectul de instalare a unui centru de testare a tehnologiilor pentru energie eoliană offshore în largul mării în zona Aberdeen (Regatul Unit) a obținut toate aprobările. Totuși, aprobarea proiectului este în prezent contestată din punct de vedere juridic. Decizia finală de investiție pentru acest proiect este așteptată la începutul anului 2014.

2.2.2. Integrarea în rețea a energiei eoliene offshore (trei proiecte)

În 2012 s-a adoptat FID pentru proiectul „Kriegers Flak – Soluția rețelei combinate”, din Marea Baltică. Acest proiect emblematic constituie prima legătură offshore utilizată atât drept conexiune a parcurilor eoliene offshore la rețea, cât și ca interconexiune transfrontalieră. Astfel, proiectul constituie un prim element important în dezvoltarea modulară a unei rețele offshore. S-a definit soluția tehnică pentru zona Kriegers Flak, care presupune importante componente tehnologice HVDC VSC, și s-a elaborat un model comercial și de afaceri pentru combinarea alocării energiei electrice din surse regenerabile cu comerțul transfrontalier de energie electrică. Se poate preconiza un impact important pentru proiectarea viitoare a unor interconexiuni combinate cu integrarea energiei eoliene offshore.

Cu toate acestea, situația globală a proiectelor de integrare în rețea a energiei eoliene offshore rămâne încă foarte problematică. În special, punerea în aplicare offshore a tehnologiei

inovatoare HVDC în cadrul unor soluții multiterminale se confruntă cu o combinație complexă de obstacole tehnologice, normative și comerciale.

Întârzierile în luarea deciziilor de cofinanțare de către autoritățile naționale de reglementare (ANR) împiedică implementarea la timp a proiectelor de integrare în rețea a energiei eoliene. ANR-urile au un rol-cheie în cadrul acestor proiecte, după cum s-a demonstrat în cazul infrastructurilor pentru gaze naturale și energie electrică, unde modelele economice și experiența în materie de cooperare între ANR-uri se află într-un stadiu mult mai avansat. Comisia consideră că ANR-urile ar trebui să acționeze într-un mod mai coordonat, astfel cum se solicită în cel de-al treilea pachet privind energia internă¹⁰.

2.3 Concluzii

Rezultatul direct al sprijinului acordat prin intermediul PEER proiectelor de „turbine și structuri” este creșterea cu 1 500 MW a capacității de producție de energie electrică fără emisii de dioxid de carbon. De asemenea, proiectele PEER au efecte importante în ceea ce privește acumularea de experiență, de exemplu scurtarea timpului de producție a fundațiilor de turbine offshore și reducerea timpului de instalare a fundațiilor.

În ceea ce privește proiectele de integrare în rețea a energiei eoliene, maturitatea și costurile tehnologiei HVDC, acordarea autorizațiilor pentru parcurile eoliene care urmează să fie conectate, precum și cofinanțarea care trebuie obținută prin intermediul autorităților de reglementare sunt obstacolele majore care trebuie depășite pentru a se putea lua deciziile finale de investiție.

3. Captarea și stocarea dioxidului de carbon (CSC)

3.1 Introducere

Realizarea decarbonizării sistemului energetic până în 2050, combustibilii fosili făcând parte din mixul energetic, presupune utilizarea tehnologiilor de captare și stocare a dioxidului de carbon (CSC). PEER vizează demonstrarea tehnologiilor utilizate în proiectele CSC integrate, pentru a le face viabile din punct de vedere comercial până la sfârșitul acestui deceniu. Programul a acordat sprijin financiar în cuantum de 1 miliard EUR pentru proiectele din sectorul generării energiei electrice, din care, până în luna iunie 2013, se efectuaseră deja plăți către beneficiari în valoare de 399,5 milioane EUR. Proiectele CSC integrate constituie o nouă provocare tehnologică, iar demonstrarea acestor tehnologii presupune soluționarea unei serii de provocări nu doar de natură tehnică și economică, ci și de reglementare. Proiectele sunt coordonate de întreprinderi de utilități publice sau de companii energetice. Alți beneficiari sunt companiile de transmitere a energiei, furnizorii de echipamente și institutele de cercetare.

3.2 Progrese înregistrate până în prezent

În cadrul PEER au fost sprijinite inițial șase proiecte CSC (în Germania, Regatul Unit, Italia, Țările de Jos, Polonia și Spania).

Proiectul Jämschwalde (Germania) a fost abandonat la solicitarea promotorului, cu efect de la 5 februarie 2012, din cauza lipsei unui cadru de reglementare pentru stocarea CO₂, precum și a problemelor de acceptare publică. La acel moment, promotorul a ajuns la concluzia că netranspunerea Directivei privind CSC în legislația germană nu ar fi permis obținerea autorizațiilor necesare pentru stocarea CO₂ în termenul prevăzut pentru implementarea proiectului.

¹⁰ Directivele 2009/72/CE și 2009/73/CE privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și a gazelor naturale.

Proiectul din Polonia (Belchatow) a fost abandonat la 6 mai 2013, la solicitarea promotorului, din cauza lipsei unui plan realist de remediere a deficiențelor din structura financiară a proiectului, din cauza riscurilor tehnice, din cauza netranspunerii la timp a Directivei privind CSC de către statul membru, rezultatul fiind lipsa unui cadru juridic adecvat pentru stocarea CO₂, precum și din cauza problemelor de acceptare publică a stocării CO₂.

Proiectul din Italia (Porto Tolle) a fost abandonat la 11 august 2013 la solicitarea promotorului, din cauza unor întârzieri de nedepășit în executarea proiectului, cauzate de decizia Consiliului de Stat italian de a anula autorizația de mediu pentru centrala electrică de la Porto Tolle. În afară de aceasta, promotorul a considerat că nu există nicio perspectivă de a definitiva structura financiară a proiectului. Totuși, promotorul proiectului nu intenționează să-și întrerupă toate activitățile legate de CSC, ci va continua să desfășoare lucrări privind diferitele aspecte ale CSC în centrala-pilot de la Brindisi.

Pentru niciunul dintre cele trei proiecte rămase nu s-a adoptat încă decizia finală de investiție (FID). Comisia își menține angajamentul ferm de a sprijini implementarea cu succes a tuturor proiectelor rămase.

Situația lor actuală este următoarea:

În ceea ce privește proiectul britanic (Don Valley), promotorii sunt hotărâți să avanseze și urmăresc să asigure sprijinul operațional prin intermediul sistemului Contract for Difference (CfD) din Regatul Unit, care este în prezent în curs de elaborare. Implementarea proiectului ar crea oportunități pentru sinergii cu unul dintre proiectele preselectate de guvernul britanic pentru a obține sprijin în cadrul Concursului de comercializare CSC din Regatul Unit.

Proiectul din Țările de Jos (ROAD) este cel mai avansat, iar FID se va putea adopta în cazul în care creșterea costurilor proiectului, datorată în principal prețului scăzut al carbonului, va putea fi compensată cu fonduri suplimentare. Sunt în curs discuții cu alți investitori, în scopul definitivării structurii financiare a proiectului până la sfârșitul anului 2013.

În ceea ce privește proiectul din Spania (Compostilla), acțiunea PEER va fi finalizată conform calendarului, în octombrie 2013. Până atunci vor fi puse în funcțiune trei instalații-pilot pentru captarea, transportul și stocarea CO₂, care vor oferi platforme de testare foarte utile pentru întregul lanț valoric al CSC. Următoarea etapă potențială a proiectului, în afara acțiunii PEER, ar trebui să fie o instalație demonstrativă integrată pentru CSC la scară industrială, care însă ar presupune găsirea unor fonduri suplimentare.

3.3 Concluzii

În pofida progreselor semnificative înregistrate până acum în ceea ce privește lucrările pregătitoare pentru implementarea soluțiilor de captare, transport și stocare a CO₂, implementarea propriu-zisă a celor mai multe proiecte CSC rămâne nesigură. Reticența opiniei publice față de stocarea CO₂ onshore constituie în continuare un obstacol considerabil. Costurile investițiilor și costurile de funcționare sunt foarte ridicate și, după cum se știa încă de la începutul programului, finanțarea PEER în sine oferă doar un impuls pentru proiecte, însă nu este suficientă pentru a acoperi toate costurile suplimentare pe care le implică aplicarea CSC în centralele electrice. Trebuie să se valorifice pe deplin combinarea cu programul NER 300 și cu fondul regional. În plus, întreprinderile nu au reușit să depășească toate provocările tehnice și, în multe cazuri, nu s-au obținut la timp autorizațiile. La prețurile actuale ale carbonului, care sunt foarte scăzute, și în lipsa altor constrângeri sau stimulente legale, nu există niciun motiv pentru ca operatorii economici să investească în CSC.

Comunicarea din 27 martie 2013 privind viitorul captării și stocării carbonului în Europa¹¹ vizează relansarea agendei CSC și inițierea unei dezbateri cu privire la cele mai bune modalități de a încuraja demonstrarea și utilizarea tehnologiilor CSC și de a stimula investițiile. Pe baza contribuțiilor primite în contextul consultării în curs și a analizei complete a transpunerii și punerii în aplicare a Directivei privind CSC în statele membre, precum și în contextul lucrărilor sale privind Un cadru pentru 2030 pentru politici în domeniul climei și al energiei, Comisia va lua în considerare necesitatea de a pregăti, dacă este cazul, propuneri pe termen scurt, mediu și lung.

Directiva privind CSC oferă un cadru juridic pentru captarea, transportul și stocarea CO₂. Până la termenul de transpunere din iunie 2011, numai câteva state membre au raportat o transpunere completă sau parțială. Între timp, situația s-a îmbunătățit considerabil, iar în prezent numai un singur stat membru nu a raportat Comisiei nicio măsură de transpunere a directivei. În timp ce majoritatea statelor membre cu proiecte de demonstrare a CSC au finalizat transpunerea directivei, câteva state membre interzic sau restrâng stocarea CO₂ pe teritoriul lor. Analiza completă a transpunerii și punerii în aplicare a Directivei privind CSC în statele membre va examina acest aspect în detaliu.

În viitorul imediat, cea de-a doua cerere de propuneri, lansată la 3 aprilie în cadrul programului NER 300, reprezintă o a doua șansă pentru îmbunătățirea perspectivelor actuale ale demonstrării tehnologiilor CSC în Europa.

Tot în contextul PEER, Comisia va evalua rezultatele consultării în curs și cea de-a doua cerere de propuneri a NER 300 (în cadrul căreia s-a solicitat finanțare pentru un singur proiect CSC) și va trage concluziile adecvate cu privire la viitorul celorlalte proiecte de demonstrare a tehnologiilor CSC din cadrul PEER.

III. FONDUL EUROPEAN PENTRU EFICIENȚĂ ENERGETICĂ (EEEF)

1. Introducere

Astfel cum se prevede în Regulamentul de modificare a PEER, documentul de lucru al serviciilor Comisiei legat de prezentul raport include o evaluare intermediară care conține informații privind situația „mecanismului de finanțare” (EEEF, asistența tehnică și activitățile de sensibilizare).

Evaluarea prezintă câteva prime rezultate pozitive și o perspectivă destul de promițătoare pentru fond.

Până în prezent au fost aprobate și semnate șase proiecte, ce au dus la alocarea unei sume totale de 79,2 milioane EUR.

În plus, portofoliul de proiecte conține, în cea mai matură categorie, investiții potențiale în valoare de 114 milioane EUR.

Prin urmare, se preconizează că întreaga contribuție a UE va fi alocată investițiilor, deși acest lucru constituie o provocare.

În ceea ce privește asistența tehnică (AT), au fost aprobate opt solicitări, alocându-se o sumă totală de 6,3 milioane EUR.

2. Principalele rezultate ale evaluării intermediare

Îndeplinirea obiectivelor regulamentului

Primul obiectiv al regulamentului de modificare era crearea unui fond de investiții specializat pentru a realoca creditele neangajate din cadrul PEER, mobilizând contribuții suplimentare.

¹¹ COM(2013) 180 final.

Acest lucru s-a realizat cu sprijinul Băncii Europene de Investiții, căreia i s-au delegat înființarea fondului și gestionarea contribuției UE.

Cel de-al doilea obiectiv al EEEF era acela de a facilita finanțarea investițiilor în eficiența energetică (în proporție de 70 %), a proiectelor de energie din surse regenerabile (20 %) și a transportului urban nepoluant (10 %). Așadar, fondul se concentrează în special asupra reducerii obstacolelor specifice, financiare și de altă natură, din calea eficienței energetice, cum ar fi costurile ridicate ale tranzacțiilor, investițiile fragmentate și reduse, accesul limitat la credite, procesele complexe de structurare a finanțării, gradul redus de încredere al investitorilor și lipsa capacităților promotorilor de proiecte.

Pentru a-și atinge obiectivele, fondul sprijină dezvoltarea unei piețe credibile a eficienței energetice, prin furnizarea de finanțări de proiect non-standard¹² și de produse financiare specializate (atât creanțe, cât și capital propriu)¹³ care susțin în special dezvoltarea contractelor de performanță energetică.

Pentru a oferi o soluție pentru lipsa finanțărilor și pentru aversiunea față de risc a investitorilor, EEEF a fost constituit ca fond de investiții stratificat, cu trei clase de acțiuni. UE a investit în acțiunile subordonate de clasa C, absorbind primele pierderi și asumându-și cea mai mare parte a riscului, pentru a atrage și alți investitori, inclusiv privați.

De asemenea, EEEF servește drept model pentru investirea de instrumente financiare inovatoare în proiecte energetice rentabile, mature și durabile (cu perioade de amortizare de până la 20 de ani) și pentru atragerea capitalului privat, arătând totodată scenariul de afaceri din spațiile acestor investiții și creând un istoric credibil.

Rentabilitatea

Bugetul indicativ pentru 2013 prevede cheltuieli administrative de 1,48 milioane EUR și investiții în valoare de 160 de milioane EUR. Concret, dacă se va realiza, aceasta înseamnă că 1 EUR destinat cheltuielilor administrative va duce la investirea a aproximativ 108 EUR. Acest calcul nu ia în considerare veniturile generate sub formă de dobânzi și prin rambursarea sumelor principale (21 804 EUR pentru 2012), care sunt alocate în primul rând acoperirii cheltuielilor administrative ale EEEF.

Adiționalitatea

Adiționalitatea EEEF a fost demonstrată prin capacitatea acestuia de a oferi finanțare pe termen lung, promovând investițiile de calitate, bazate pe piață și cu efecte de multiplicare, menținând totodată echilibrul geografic în cadrul portofoliului de proiecte.

Asistența tehnică oferită de fond poate aborda eficient lipsa capacităților promotorilor de proiecte și obstacolele administrative care împiedică gruparea proiectelor mai ample pentru a atinge o masă critică.

Crearea fondului și primele sale operațiuni au atras atenția asupra oportunităților de afaceri și asupra finanțării inovatoare a proiectelor din domeniul eficienței energetice, suscitând interesul sectorului privat și al instituțiilor financiare.

¹² Finanțarea proiectului se bazează mai degrabă pe fluxul de lichidități al proiectului, decât pe bilanțul sponsorilor săi, creând criterii de referință pentru evaluarea valorii și a riscurilor pentru proiectele de eficiență energetică propriu-zise;

¹³ Cum ar fi datoriile cu rang prioritar și datoriile subordonate, instrumentele de tip mezanin, garanțiile, capitalul propriu, structurile de leasing și împrumuturile forfetare. EEEF nu acordă granturi sau rate ale dobânzii subvenționate (credite preferențiale), întrucât aceste stimulente financiare nu sunt considerate adecvate pentru proiectele care generează venituri suficiente.

Efectul de levier

La nivel de program, contribuția UE (125 milioane EUR) a fost mai mult decât dublată prin angajamentele investitorilor suplimentari (140 de milioane EUR). Pentru fiecare 100 EUR angajați de UE în finanțarea proiectelor, peste 110 EUR sunt furnizați de alți investitori, ceea ce înseamnă un efect de levier mai mare de 2. Desigur, se dorește ca mai mulți investitori să decidă să investească în viitor, însă acest lucru nu se va întâmpla până când EEEF nu va avea un istoric convingător.

Buna gestiune financiară

Gestiunea financiară a EEEF se bazează pe liniile directoare și principiile de investiție stabilite de Comisia Europeană și de BEI și respectă înalte standarde bancare monitorizate și evaluate în diversele etape de investiție.

Administratorul de investiții (Deutsche Bank) elaborează rapoarte lunare privind portofoliul de investiții, rapoarte trimestriale și planuri de afaceri anuale în care sunt stabilite obiectivele anuale și sunt estimate efectele asupra bilanțului EEEF.

Comisia asigură monitorizarea continuă a EEEF la nivel de lucru și prin reprezentanții săi în cadrul Consiliilor de supraveghere și de administrație ale EEEF. De asemenea, este responsabilă cu aprobarea solicitărilor de asistență tehnică elaborate de administratorul de investiții.

3. Concluzii principale

Experiența dobândită cu EEEF a contribuit la înțelegerea dinamicii pieței eficienței energetice, sugerând următoarele:

- instrumentele de finanțare pentru energia sustenabilă trebuie să fie flexibile, reflectând necesitățile pieței locale;
- deficiențele în ceea ce privește capacitatea de a elabora și de a finanța investiții în eficiența energetică pot fi abordate în mod eficace prin acordarea de asistență pentru dezvoltarea proiectelor, ceea ar permite crearea unui istoric verificat al efectelor investițiilor în eficiența energetică, consolidând credibilitatea sectorului și încrederea investitorilor;
- instrumentele de la nivelul UE ar trebui să abordeze obstacolele comune, disfuncționalitățile pieței și efectele crizei financiare, completând totodată sistemele naționale sau regionale existente, evitând suprapunerile și excluderea investițiilor private;
- pentru a se rezolva problema fragmentării pieței, este nevoie de agregarea cererii prin gruparea proiectelor individuale în proiecte mai ample, de desfășurarea activităților prin intermediari financiari și de acordarea de garanții.

În ansamblu, evaluarea prezintă câteva prime rezultate pozitive și o perspectivă destul de promițătoare pentru fond.

În prezent, nu pare să se justifice o creștere a contribuției financiare a UE, printre altele datorită sumelor care mai trebuie încă să fie alocate. Totuși, odată ce se vor fi cheltuit aceste sume, iar fondul își va fi atins nivelul de maturitate și își va fi dovedit atractivitatea pe piață, ar putea fi avute în vedere contribuții suplimentare, cu condiția să existe o creștere semnificativă a efectului de levier.

IV. ACHIZIȚIILE PUBLICE

În urma observațiilor Curții de Conturi privind erorile identificate în procedurile de achiziție ale unui proiect PEER, Comisia a hotărât să lanseze acțiuni sistematice și, la sfârșitul anului 2012, a trimis celor 59 de promotori (ai celor 61 de proiecte) un chestionar detaliat, menit să colecteze informații cu privire la procedurile pe care le-au aplicat promotorii pentru atribuirea contractelor în cadrul aplicării acțiunii.

Analiza efectuată a demonstrat cu claritate faptul că, în general, beneficiarii proiectelor PEER au arătat o cunoaștere matură a propriei situații în baza normelor privind achizițiile și atribuirea contractelor publice. Se preconizează că acțiunile sistematice de sensibilizare desfășurate de Comisie în ceea ce privește beneficiarii PEER vor contribui în viitor la evitarea deficiențelor în cadrul procedurilor de achiziții (deficiența identificată până în prezent nu a afectat implementarea programului PEER).